

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

شنبه ۱۱ اپریل ۲۰۲۰

مرجان کمال

برگشت به یادداشت های پراگنده

نویسنده: مرجان کمال به زبان فرانسوی

مترجم: فریده نوری

قسمت بیستم و اخیر

بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست

بکشای لب که قند فراوانم آرزوست

جرگه ها

جرگه سه نوع می باشد:

۱- لویه جرگه یا جرگه بزرگ که همانا جرگه ملی می باشد.

۲- جرگه قومی

۳- جرگه محلی یا جرگگی

لوی جرگه: جرگه بزرگ یا لویه جرگه که از جمع شدن رهبران و بزرگان تمام قباایل افغانستان جهت حل و فصل یک مسئله مهم ملی تشکیل می گردد، که شخصیت های بزرگ قومی، سیاسی، اجتماعی و علمای دینی دور هم جمع می شوند تا راه حلی برای بحران به وجود آمده جست و جو نمایند. بعضاً تشکیل لوی جرگه به دلیل مقابله با تجاوز بیگانه در قلمرو افغانستان از ائتلاف شخصیت های بزرگ سیاسی - اجتماعی و علمای دینی برای تصمیم گرفتن جهاد علیه تجاوز بیگانه گرفته می شود. در حقیقت لویه جرگه یک ائتلاف دقیق بین رهبران قباایل و علما در اوضاع بحرانی می باشد.

تصمیم برای برگزاری لویه جرگه بالای یک موضوع خیلی ها مهم ملی از طرف پادشاه و یا رئیس جمهور گرفته می شود. اعضای آن انتخابی و یا انتصابی می باشند.

جرگه ها به یک زمان و مکان مشخص تعلق نمی داشته باشند و نظر به احتیاجات سیاسی و اجتماعی برگزار می گردند. جرگه یک تشکیل ساختاری همیشگی نبوده و نظر به ملحوظات از بزرگان و شخصیت های باتجربه ایجاد می گردد. جرگه از جمله کهن ترین نهاد سنتی افغانستان می باشد، باید علاوه شود که نه تنها در بین قباایل پشتون، بلکه در بین تمام قباایل کشور جهت دریافت یک راه حل سیاسی و اجتماعی جرگه فرا خوانده می شود.

لویه جرگه های که برای کشور سرنوشت ساز بوده اند، عبارتند از:

- اولین لویه جرگه بر می گردد، به بعد از سقوط نادر افشار که در ماه اکتوبر سال 1747 میلادی که به 1126 شمسی مطابقت می کند، توسط سران اقوام مختلف پشتون در قندهار برگزار گردید، این جرگه بیشتر از یک هفته دوام نمود و بعد از جر و بحث های طولانی، احمد شاه ابدالی از قبیله سدوزایی پادشاه انتخاب گردید.

- تدابیر لویه جرگه دوم در کابل به ریاست و رهبری محمد زمان خان در سال 1841 میلادی (1220 شمسی) برای مقابله با جنگ اول افغان و انگلیس گرفته شد.

- لویه جرگه سوم را امیر شیرعلی خان در سال 1865 میلادی که به 1244 شمسی مطابق می باشد، در کابل برای حمایت از سلطنت خود دایر نمود.

- لویه جرگه چهارم را امیر عبدالرحمن خان در سال 1893 میلادی (1272 شمسی) در کابل و برای تعیین سرحد بین افغانستان و هند بریتانیوی که در مورد امضاء معاهده دیورند بود، برگزار نمود.

- لویه جرگه پنجم به ریاست امیر حبیب الله خان در سال 1915 میلادی مصادف به 1294 شمسی جهت اعلان بی طرفی افغانستان در جنگ جهانی اول برگزار گردیده بود.

- لویه جرگه ششم در زمان پادشاهی امان الله خان در سال 1923 میلادی، 1301 شمسی در جلال آباد برای تصویب اولین قانون اساسی افغانستان برگزار گردیده و در نتیجه قانون اساسی تصویب گردید.

- لویه جرگه هفتم باز هم در زمان امان الله خان دو سال بعد از اولی بر قرار شد که این مرتبه برای اصلاح و تنظیم در قانون اساسی بود.

- لویه جرگه هشتم به رهبری امان الله خان در سال 1928 میلادی (1307 شمسی) در ولسوالی پغمان ولایت کابل تشکیل شد که نتایج آن قرار ذیل بود:

- تشکیل نمودن شورای ملی

- اجباری شدن خدمت عسکری

- در مورد برداشتن حجاب خانم ها و پوشیدن لباس مرد ها تصمیم گرفته شد

- لویه جرگه نهم به رهبری محمد هاشم خان برادر محمد نادر شاه، پادشاه وقت در سنه 1930 میلادی، 1309 شمسی در کابل جهت حمایت از پادشاهی محمد نادر خان دایر گردید. که سبب تشکیل یک هیئت در حدود صد نفری گردیده، که این هیئت مسئولیت ساختن قانون اساسی دوم را که آن را اصول نامه نامیدند، داشت.

- لویه جرگه دهم که ابتکار آن را محمد هاشم خان صدراعظم در زمان پادشاهی محمد ظاهر شاه در سال 1941 میلادی (1320 شمسی) برای تأیید بی طرفی افغانستان از جنگ دوم جهانی بود، داشت.

- لویه جرگه یازدهم در زمان اعلیحضرت محمد ظاهر شاه در سال 1964 میلادی (1343 شمسی)، که ریاست آن را اعلیحضرت محمد ظاهر شاه و معاونیت آن به دوش داکتر عبدالظاهر قرار داشت تشکیل گردید. نتیجه آن تصویب نخستین قانون اساسی دیموکراتیک کشور بود.

در همین لویه جرگه و به اعتبار همین قانون اساسی دست خانواده شاهی از امور دولتی و سیاسی افغانستان گرفته شد. صدراعظم خارج از خانواده شاهی، تفکیک قواء، آزادی بیان و حقوق اتباع در جمله مواد مهم این قانون اساسی به شمار می رفت.

- لویه جرگه دوازدهم در کابل در سال 1977 میلادی مطابق به 1355 شمسی به رهبری سردار محمد داود خان، که خود شان ریاست جرگه و آقای واصفی معاونیت جرگه را عهده دار بودند، برگزار گردید، نتیجه آن به تصویب قانون اساسی جمهوری افغانستان و انتخاب محمد داود خان به حیث اولین رئیس جمهور افغانستان انجامید.

- در مرتبه سیزدهم مجلسی در سال 1985 میلادی (1364 شمسی) در پوهنتون پولیتخنیک کابل توسط دولت تحت حمایت شوروی برگزار شد، که نتیجه آن حمایت از سیاست های دولت در همه امور داخلی و خارجی بود.

- باز هم جرگه چهاردهم در سال 1987 میلادی (شمسی 1366) در پوهنتون پولیتخنیک کابل برای تصویب قانون اساسی و انتصاب نجیب به حیث رئیس جمهور بود.

- لویه جرگه پانزدهم، در سال 1993 میلادی (1372 شمسی)، برهان الدین ربانی تشکیل یک شورا را نمود و توسط این شورا برای دو سال دیگر ریاست جمهوری خود را تأیید نمود. (به نام شورای اهل حل و عقد)

- لویه جرگه شانزدهم به ابتکار اسماعیل خان در سال 1994 میلادی در هرات برگزار شد، که قرار بود در این مجلس برهان الدین ربانی استعفاء خود را پیشنهاد نماید، که نه تنها استعفاء نکرد، بلکه در جلسه نیز حاضر نشده و جلسه بی نتیجه پایان یافت.

- در سال 1995 میلادی هفدهمین لویه جرگه در قندهار که در آن یک تعداد علماء جمع شده بودند به رهبری ملا محمد عمر برگزار شده بود، در مورد این جرگه معلومات زیاد به دسترس نیست.

- لویه جرگه هژدهم همانا لویه جرگه اضطراری بود که بعد از عقب راندن طالبان توسط امریکا و متحدان آنها، به ریاست قاسم یار ایجاد شد. این لویه جرگه شش ماه بعد از جا به جا شدن حکومت مؤقت در ماه جون سال 2002 میلادی در کابل در پوهنتون پولیتخنیک برگزار شد. در نتیجه حامد کرزی به اکثریت آراء رئیس حکومت انتقالی برای یک و نیم سال دیگر انتخاب گردید.

آخرین لویه جرگه، لویه جرگه تصویب قانون اساسی می باشد که در اخیر سال 2003 میلادی در خیمه پولیتخنیک کابل و به ریاست حضرت صبغت الله مجددی، چهار معاون و سه منشی برگزار گردید. بعد از جر و بحث های زیاد، قانون اساسی جدید جمهوری اسلامی افغانستان به تصویب رسید، در این لویه جرگه زد و بند ها و کشیدگی های زیاد سبب تأخر چند روزه آن گردید.

جرگه به نام جرگه امن در تاریخ معاصر افغانستان:

در سال 1386 شمسی جرگه مشترک امن افغانستان و پاکستان برای تقویت و بهبود یافتن اوضاع بین دو کشور و مجادله علیه تروریزم و به وجود آمدن یک ستراتیژی مشترک بین دو کشور در کابل برگزار شد، نتیجه آن منفی بود.

جرگه ملی مشورتی:

در سال 2010 میلادی به تصمیم حامد کرزی در خیمه لویه جرگه واقع پوهنتون پولیتخنیک کابل به اشتراک 1500 نفر، از تمام کتگوری های مردم افغانستان، جهت مشوره برای یافتن یک راه حل به یک صلح دوامدار و وحدت ملی برگزار گردید. نتایج آن از این قرار می باشد:

- تشکیل نمودن یک شورا به نام شورای عالی صلح

- دریافت یک راه سریع برای صلح با مخالفین مسلح دولت

- آزاد نمودن زندانیان

- انتقال زندان هایی که به دست خارجی ها اند، به حکومت افغانستان

- و تشکیل یک کمیسیون برای آوردن صلح بین افغانستان و پاکستان

لویه جرگه عنعنوی سال 1390 شمسی:

این لویه جرگه به اشتراک زیادتر از دو هزار عضو از تمام کشور در خیمه لویه جرگه جمع شده بودند برای گرفتن تصمیم در مورد امضاء پیمان امنیتی بین جمهوری اسلامی افغانستان و امریکا بحث و مذاکره نمودند، جلسه به اکثریت آراء موافقه خود را برای امضاء معاهده اعلان نمودند.

باید علاوه نمود که اصطلاح جرگه یا شورا در افغانستان ریفرانس خود را از یک مجلس برای بحث و مشوره در مورد یک اختلاف و یا یک معضله بزرگ ملی می گیرد.

فلهذا جرگه ملی عبارت است از لویه جرگه، جرگه قومی در صورت حل و فصل نمودن یک معامله بین القومی و جرگه خورد یا محلی برای حل و فصل جار و جنجال های معمول مانند تقسیمات آب و یا مشکلات بین دو زارع و دهقان و یا یک نزاع خانوادگی که در بین ریش سفیدان محل برگزار می شود.

ختم